

Турска се тихо враћа Западу

Пише: Гонул Тол
среда, 01 јул 2026 15:44

Двије и по деценије, кад год би турска влада дошла у сукоб са САД и Европом, аналитичари су панично почињали да брину да је Запад “изгубио” Турску. То се први пут догодило 2003. године, након што је турски парламент гласао против тога да америчким снагама одобри приступ турској територији за инвазију на Ирак. Поновило се 2010, када је Турска гласала против поштравања санкција УН Ирану.

Упозорења су постала још хитнија 2017. када је Анкара купила ракетни одбрамбени систем С-400 руске производње, што је подстакло страхове да се друга највећа војна сила НАТО-а приближава главном противнику Алијансе. Током друге половине двадесетог вијека, секуларистички лидери чврсто су усидрили Турску у западном табору. Анкара се придружила Савјету Европе 1949, ушла је у НАТО 1952, а 1963. потписала је споразум о придруживању са Европском економском заједницом.

Од средине 2010-их, под заставом “стратешке аутономије”, Анкара је развијала ближе економске, енергетске и безбједносне везе са Москвом и повремено водила политике које су изазивале гњев њених савезника у НАТО-у

Међутим, западни посматрачи су страховали да ће Партија правде и развоја (АКП) турског предсједника Реџепа Тајипа Ердогана, са својим историјским везама с исламистичким партијама, удаљити земљу од западног блока након што је дошла на власт 2002. године. Ердоган је, на много начина, и покушао такав заокрет. Од средине 2010-их, под заставом “стратешке аутономије”, Анкара је развијала ближе економске, енергетске и безбједносне везе са Москвом и повремено водила политике које су изазивале гњев њених савезника у НАТО-у.

Сада се, међутим, Турска поново окреће западним партнерима. Уочи самита лидера НАТО-а, чији ће домаћин Анкара бити у јулу, турски званичници досљедно шаљу поруке у корист Алијансе. Турски министар спољних послова Хакан Фидан, на примјер, описао је трансатлантске везе као стратешку нужност за Турску и назвао самит “историјском приликом” да се потврди јединство НАТО-а. А турско поновно сврставање није само реторика. Током протеклих неколико година, Анкара се дистанцира од Москве смањујући зависност од руске енергије и сужавајући економске и одбрамбене везе двије земље. Тај заокрет отворио је врата дубљој сарадњи са савезницима у НАТО-у - и показује да се међу турским креаторима политике учврстило схватање да је послје година инсистирања на стратешкој аутономији земље, Турској ипак боље да буде усклађена са Западом.

Партнер у Кремљу

Зближавање Анкаре са Москвом имало је коријене, парадоксално, у једној од најопаснијих криза у модерним руско-турским односима. У новембру 2015, неколико мјесеци након што се Русија умијешала у грађански рат у Сирији како би спасила свог савезника Башара ал Асада од побуне коју је подржавала Анкара, Турска је оборила руски авион у близини сиријско-турске границе. Москва је убрзо увела опсежне економске санкције, а Анкара је страховала да ће улиједити војна одмазда. Позвала је своје савезнике у НАТО-у да откажу планирано повлачење батерија ракетног система “патриот” распоређених у Турској, али су САД и Њемачка ипак наставиле с тим. У то вријеме, америчко-турски односи већ су били затегнути због одлуке Вашингтона да наоружа сиријску курдску милицију коју Анкара сматра терористичком организацијом. Повлачење система “патриот” зато је додатно учврстило увјерење Анкаре да НАТО неће стати уз њу у тренуцима велике рањивости.

Турска се тихо враћа Западу

Пише: Гонул Тол
среда, 01 јул 2026 15:44

Иако су САД увеле санкције Турској и искључиле земљу из програма Ф-35, Анкара је тврдила да има право да диверзификује своја одбрамбена партнерства и смањи зависност од западних савезника

Разочаран савезницима у НАТО-у и забринут због могуће руске одмазде, Ердоган је почетком 2016. настојао да поправи односе с руским предсједником Владимиром Путином, изражавајући жаљење због обарања авиона. Потом је, након неуспјелог покушаја пуча против Ердогана у јулу 2016, Путин био први страни лидер који је позвао и понудио подршку. Релативно спора реакција турских савезника из НАТО-а разљутила је Ердогана, који је тај догађај протумачио као додатни доказ да се на НАТО не може ослонити у кризи, док је Русија партнер с којим Турска може сарађивати. Само мјесец касније, Турска је покренула војну операцију на сјеверу Сирије уз прећутно одобрење Русије. Наредне године Турска је купила ракетни одбрамбени систем С-400 руске производње. С-400 није само некомпатибилан са системима НАТО-а; савезници су такође страховали да би његов напредни радар могао прикупљати обавјештајне податке о авионима НАТО-а, нарочито о борбеном авиону Ф-35, и потенцијално изложити Москви осјетљиве оперативне податке и способности. Иако су САД увеле санкције Турској и искључиле земљу из програма Ф-35, Анкара је тврдила да има право да диверзификује своја одбрамбена партнерства и смањи зависност од западних савезника.

Путин и Фидан на састанку у Казану у јунуфоту: Реутерс

Билатерална трговина готово се удвостручила 2022. године, на више од 60 милијарди долара, чиме је Турска постала други највећи трговински партнер Русије, после Кине

На неки начин, руска инвазија пуног обима на Украјину 2022. још је више приближила Русију и Турску. Анкара није подржала инвазију; напротив, турска влада је оштро осудила руске потезе, подржала резолуцију УН којом се осуђује Русија, испоручила Украјини дроне и друго оружје и затворила мореузе Босфор и Дарданеле за ратне бродове, укључујући руску Црноморску флоту, у складу са одредбама Конвенције из Монреа из 1936. године. Али Турска је такође одбила да се придружи западним санкцијама Русији и све више постајала економски спас за Москву. Десетине хиљада Руса који су бјежали од рата слиле су се у Турску, гдје су куповали некретнине, отварали фирме и уносили пријеко потребан новац у ослабљену економију. Билатерална трговина готово се удвостручила 2022. године, на више од 60 милијарди долара, чиме је Турска постала други највећи трговински партнер Русије, после Кине.

Везе Турске с Русијом највидљивије су се продубиле у енергетском сектору. У року од двије године од инвазије, Турска је постала трећи највећи увозник руских фосилних горива. Њен увоз руске нафте 2023. и 2024. био је више него двоструко већи него 2021. године. Турска и Русија наставиле су и реализацију споразума, потписаног 2010, према којем руски државни нуклеарни гигант Росатом треба да изгради, посједује и управља нуклеарном електраном Акују на турској медитеранској обали. Русија је уложила милијарде долара у завршетак тог пројекта, а Анкара је помогла Росатому да превазиђе препреке повезане са санкцијама како би електрана постала оперативна. Будући да споразум предвиђа да ће Русија задржати већинско власништво, он Москви практично омогућава приступ критичној инфраструктури у једној важној чланици НАТО-а током очекиваног радног вијека електране од 60 година, као и током потоњег вишедеценијског процеса њеног разградње.

Турска се тихо враћа Западу

Пише: Гонул Тол
среда, 01 јул 2026 15:44
